

FÉNYKÉPÉSZETI LAPOK.

HAVI KÖZLÖNY.

IV. évfolyam.

3. szám.

Kolozsvár. Márczius. 1885.

SZERKESZTI ÉS KIADJA: VERESS FERENCZ.

A fényképészet aesthetikája.

Írta: Dr. Sárffy Aladár.

Az iparművészeti ágak mindegyikének megvan a maga specialis köre, melyet czélja- és feladatához hiven betölteni igyekeznek. Eszközei változók, kísérletei sokoldalúak, de csakis az anyagi és szellemi munkák alakjaira támaszkodik, midőn haladni törekszik.

Az ipar, mint kevésbé elméleti foglalkozás a művészettel, mint főleg a szellemi erők foglalatatoskodó körével, párosul s e kettő együtt adja az „iparművészet“ fogalmát. E szó magában véve nem elégséges ugyan valamely, a magasabb ipar köréhez tartozó foglalkozás jellemzésére, mert részletes definitióra is szorúl, hogy körének meghatározása tüzetesebb legyen; ámde mi már megszoktuk, hogy e nevezet alá az ipar ama magasabb faját sorozzuk, mely a napi productiokon kívül genialis termékeket is ad a nagy közönség elé. A fényképészetet ma már kettős elnevezés illeti meg, az „ipar“ és „művészet“, egy szóba foglalva össze, és pedig alapos okok miatt „ipar“, ha csak a napi élet biztosításához, az existentia követelte „kenyér“ megszerzéséhez szolgáltatja az eszközt. Ilyen ipar minden mesterség, melyet keresetforrás gyanánt üzünk. Ámde tagadhatatlan, hogy a tökéletesedés és fokozott haladás egyetlen pályán sincs elzárva, sőt tág tért nyit magasabb mérték szerint mérhető, esetleg művészi productumokra is. Még inkább észlelhető e körülmény az olyan iparágak körében, melyek tudományos vívmányokra vannak fektetve, ezek gyarapodásával haladnak előre s ezek segedelmével emelkednek ki a napi munka közönséges productióiból egy-egy frappansabb találmánnyal és eleganciával párosított csinos termékkel. Mihelyt annyira haladt valamely iparág, hogy felmutatott művei közt a kiválóbbak szorosabb értelemben vett kritika alá esnek

s megbirálásuknál magasabb igények, pl. aesthetikai, képzőművészeti elvek is szerepelnek: azonnal fokozat áll elő egy és ugyanazon iparág termékei közt.

Ez az elv alkalmazandó a fényképészetre is, melynek egyes termékei az idők rendén jogot formáltak arra, hogy a közönséges kivitelű fényképekre érvényes bírálati szabályok helyett „művészi“ elvek legyenek a zsinórmértékek, melyek szerint kategorice osztályozzuk a fényképészeti műveket. Így nyert a fényképezés „iparművészet“ elnevezést s így vált két ágra, felölelve körébe az úgy nevezett napi productiókat, melyeknek elkészítésénél csak a legszükségesebb követelmények (jó utánczás, hasonlatosság az eredetihez stb.) az irányadók; és a művészi termékeket, melyekben az önálló, individualis alkotás nyomai is észlelhetők. Vagyis az „ipar“ termékei s a „művészet“ munkája. Nem lehet ugyan állítani, hogy a kettő közt áthidaló kapocs nem létezik, hogy az ipar munkái — ezen a téren — nem követelik meg a művészet vezérlő elveit is, s hogy éles ellentét van egy különben csinos s egy, valódi művészi fogással kiállított fénykép közt; mert az ezek készítésénél használt szempontok és elvek úgy össze vannak fonódva, hogy a kettő közt levő határpont kijelölése nem egyszer éles kritikai szemet kíván. Mindazáltal mégis akadunk elválasztó, sőt néha nagyon is élesen elválasztó vonásokra az ipar és művészet e nemű termékei közt és éppen ez az a határ, mely közöttük mesgyét von s létrehozza az iparművészeti elnevezést.

E határok kimutatására vállalkozik az úgy nevezett „műérzék“, vagy ha jobban tetszik a fényképészeti éles látás, mint mérsekelt kritika. Elvei nem specialis egyéni felfogáson alapúlnak, mert universalis érvényességű néző pontokat szerepeltet, s mivel szakunkban művészi productiókkal is foglalkozik, művészi szempontból kell ezeket felállítani s a termékekre alkalmazni. A művészet közkeletű törvényei lesznek itt döntők s mivel ennek éltető eleme a „szép“, s tana, mely szerint az egyes műveket előállítja és bírálat alá is veszi: a széptanban, az aesthetikában van lerakva: az iparművészeti productumok is az aesthetikai törvények ítélete alá esnek.

A mely munkakör műdarabjainak megítélésénél az aesthetika lép fel bíról, abban a körben magában is kell érvényben lenni aesthetikai elveknek, melyek az egyes művek készítésénél gondos figyelmet és szoros szemmel tartást igényelnek. Ebből már most önkényt következik, hogy — ha a fényképészeti finomabb termékek az aesthetika követelményei szerint kerülnek bírálat alá — magának a fényképészetnek is kell rendelkezni sarkalatos széptani elvekkel, melyek a „fényképészeti aesthetiká“-jában vannak lerakva!

Sajnos, de nyelvünkön még oly kevés szakmunka jelent meg, hogy nem is vehetjük zokon szakirodalmunk hiányos voltát, ha

meggondoljuk, hogy jó formán 15—20 év óta lett csak a fényképészet szoros értelemben véve iparművészetté hazánkban, a mióta t. i. elméleti részének elsajátítására is törekesznek. Fényképészeti aesthetikáról tehát álmodni is nagy merészség volt nálunk, midőn e szaklap is alig bír annyira vergődni, hogy a szakirodalmat hazánkban mindenütt megkedveltesse.

(Folyt. köv.)

Hasznos jegyzetek

a bromezüst-gelatine-emulsió készítése körül.*)

18.

A száraz lapok csomagolása és eltartása.

Ez csaknem annyi szorgalmas tanulmányt és megfigyelést igényel, mint készítésük, mert a minden tekintetben kielégítő lapok is meg nem felelő csomagolással és tartással nemcsak változást szenvednek, hanem el is romolhatnak.

A lapoknak elcsomagolásuk előtt mindenek fölött teljesen kiszáradottnak kell lenniök. Ezt azonban — hogy rajtuk később meg ne lássék és foltok ne támadhassanak — nem ujjunkkal vizsgáljuk meg, hanem rájuk tekintéssel kell megismerni tudnunk, melyhez csak gyakorlat útján juthatunk. A lap teljes kiszáradását abból ismerhetjük meg, ha oldalaslag rá tekintve a réteg homogen, egyenletes színű és fényes akkor, ha az emulsió főzéssel állítottatott elő; egyenletes bágyadt (matt) akkor, ha az emulsió füllesztéssel készült. Ha az első módon készült az emulsió, akkor ez, a hol a lapon még nincs kellően kiszáradva, fényesebb és világosabb színű is; ha pedig az emulsió a második módon készült: a meg nem száradott helyeken az elsőnél is fényesebb lévén, kiszáradása könnyebben megismerhető. A lapok teljes kiszáradásának biztos ismertető jele az is, ha azokat hátukkal kezünk fején végig jártatva helyenkint nem érzünk rajta hidegséget; a teljesen kiszáradott lap inkább meleg, mint hideg szokott lenni. Ha a lapok kiszáradás előtt csomagoltainak össze, a nedves helyeken rajtuk a kép sokkal sötétebb lévén, annál foltosabbak lesznek, minél nedvesebbek a lapok helyenkint. Ez a jelenség éppen megfordítva van ott, hol a réteg legkisebbet sem vala kiszáradva, ez pedig a szárítók szerint a lapokon vagy alant vagy a közepén szokott lenni, kisebb-nagyobb körben és alig észrevehetően akkor, midőn a szárítókból összecsomagolásra szedjük ki azokat.

A lapok összecsomagolásánál nagyon lényeges az, hogy rétegükkel (színükkel) közvetlenül egymásra ne tétessenek. Sok műkedvelő így csomagolja be lapjait kettőnkint, színükkel egymásra téve s minden négy lap elkülönítésére egy-egy papiros-szeletet használ. Így még gyárosoktól bepakolva is látunk lapokat.

*) Mult évi hasonló cikksorunk folytatólagos kiegészítésül.

Az azonban tény, hogy nem ritkán akadunk olyan lapokra, melyeknek papirossal keskenyen befoglalt szélei előidézés közben vagy átlátszók, vagy sötétek lesznek; ez a hiba annál nagyobb mértékben lép föl, minél szélesebben vala a lap papirossal vagy vékony kartonnal befoglalva; némely papirosnak szövete is látható lesz az előidézés után; ez az egymásra rakott lapok súlya miatt támad, mely a lap érzékenységet is csökkenti. Ettől tehát óvakodjunk s attól is, ne hogy a lapok közé szélesebb papirszeleteket tegyünk, mint a minő a cassetta kerete, melyen az érzékeny lap világítása közben nyugodni szokott.

Vidékre rándulás vagy hosszás utazás közben nagy csomó száraz lappal gyakran előfordul az az eset, hogy mikor ezt kibontjuk s néhányat a kassetába teszünk: a lapok szélein levő papirszeletek vagy foglalványok elmozdulnak s e miatt lapjaink nemcsak megkarcolódhatnak, hanem — a mint fentebb is megjegyeztük — át vagy át nem látszó foltokat kapván, el is romolhatnak. Ezért legjobb ha csak annyi lapot rakunk egy csomóba s pakolunk be, a hány kazettával rendelkezünk. Mr. England azt tanácsolja, hogy minden két lap közé a lap nagysága szerint kivágott karton (lapos) keret tétessék; ez kétségtelenül nagyon helyes, de a legnagyobbféle lapoknál kissé alkalmatlan.

Némely száraz-lapgyárakban két, a színével egymásra borított lap közé, ezek nagyságához mért papirlapot tesznek, ez azonban nem mindig ajánlatos, mert ha a lapok nem egyenletesen simák, érintkezésüknél elkarcolódnak és sulyuknál fogva ama helyeken érzékenytelenné válnak; vagy ha a közbe tett papiros tisztátalan, vagy nem teljesen száraz vala: a kép foltos lesz vagy egészen fátyolos.

Ha száraz lapokat hosszabb időn át eltartani akarunk, mindenek felett a nedvességtől kell azokat óvni, mivel ez pöcséteket s fátyolosságot okoz. Tartásukra legalkalmasabb valamely száraz hajlék, vagy a kályhához közel levő szekrény. Ez azonban a kemenczéhez még se legyen annyira közel, hogy a lapok érezhetőleg megmelegedhessenek, mivel így a lapok szélénél befelé nemcsak megbarnulhatnak előidézés közben, hanem összevissza hasadozhatnak és az oldalakban fölválhatnak, vagy elszömölcsösödhetnek.

A lapot megvilágítása után és idézés előtt szintén óvni kell minden külső hatástól és érintkezéstől, mert azt már mindnyájan tudjuk, hogy ha egy exponált lapot színével más nem exponáltra teszünk, ezen — mint az elsőn — hasonló negatívképet idézhetünk elő; ebből tehát az a tanulság, hogy megvilágított lapokat óvakodjunk egymásra tenni, valamint meg nem világítottakat is.

A „Phot. News“ fentebbi cikkének, melyet Liesegang után kibővítve adtunk, majd minden mondatát helyesnek és követésre méltónak találtuk; azt azonban, hogy a teljesen kiszáradott lapok csomagolásnál egymásra ne tétessenek, éppen nem helyeselhetjük. Már öt év óta gyakorlatilag foglalkozunk gelatine-emulziós száraz lapok készítésével s ez idő alatt az ezekre menő lapokat sokféleképen kísérlettük meg hosszás eltartásra becsomagolni, s a sok kísérlet közt abban állapodtunk meg, hogy a lapokat színükkel közvetlenül egymásra kell tenni, mert ez mindenféle mód között a legjobb és legbiztosabb azért, mi-

vel az így színükkel egymásra borított és staniolba pakolt lapokhoz a netalán ártalmas levegő és gázok nehezebben férhetvén, sok ideig megállanak, ha t. i. a lapok illetén elpakolásuk előtt teljesen ki valának száradva. Midőn a teljesen jól kiszáritott lapok így színükkel egymásra tétetnek, lehet-e tisztább anyag saját rétegüknél, mely egymást minden külső behatástól megóvhassa? Nincs és nem lehet. Ezt feleli kérdésünkre a józan ész és a gyakorlat, — tehát a „Phot. News“-nek nincs mindenben igaza. Azt azonban helyesen írja, hogy ha a lapok nem egyenletesen simák, így csomagolva sérülést szenvednek. De mivel a staniolban egymáson szorosan vannak, csak a legkiválóbb részekben támadhatnak átlátszó kisedő pontok, melyeket azonban a negatívon olyan színű füstékekbe mártott szőrecsettrel nagyon könnyen betömhetünk. Azt sem kell felednünk, hogy a lapokon ilyen sérülés annál több mutatkozik, minél egyenletesebbek azok s minél több ilyen lap csomagoltatik össze; azért legföljebb csak tíz párt kössünk egy-egy csomagba s ezeket a szekrénybe nem lapjokkal rakjuk egymásra, hanem élükre állítva egymás mellé.

(Folyt. köv.)

Véress Ferencz.

Speczialítások a javából.

(Gyűjtemény).

Valahányszor egy mulatságos napot akarok magamnak csinálni, föllátogatok úgy vasárnap délelőtt a szerkesztő úrnak műtermébe s végig élvezem a nagyérdemű fényképeztető publikum látogatásait.

A multkor, hogy a közelgő czikk-írás nyomasztó gondolatától meneküljek, szintén fölnéztem a műterembe. Szerencsés napot választottam, csak úgy özönlöttek oda a speczialítások s a tollam ugyancsak mozgott a fülem mellett az írás vágyától.

A fényképeztetni akaró publikum három osztályba sorozható. Az első osztályba tartoznak a műveltebb körök mindkét nemű tagjai, a másodikba a még kaputos, de már az alsóbb niveau-n álló individuumok, a harmadikba a plebs, a cselédek, bakák, kocsisok, parasztleányok stb. S minden osztálynak százféle alosztálya van, melyeket mind elősorolni lehetetlen.

Nevezetes fajtát képezik a civilizált osztálynak azok, a kik úgy vélik képeket a leghűbben átadni a halhatatlanságnak, ha berugva jönnek a fényképészhez. Mulatnak késő reggelig, akkor aztán jönnek a fényképészhez, hogy örökítse meg őket ezen érdekes külsőben. Ezek az első vendégek; alig hogy elhelyezkedtem a műteremben, már hallottam, hogy jönnek be dalolva, kurjongatva a kapun. Aztán beállitanak ingadozva, modoruk ilyenkor olyan, hogy nagyon hizelgő volna rájuk nézve, ha az utolsó osztályba soroznám őket.

— Hol a fényképész?

— Parancsoljanak uraim.

— Tud-e az úr jó képeket csinálni?

— Azt hiszem, tudok.

— No hát vegyen le minket, így a hogy vagyunk. De aztán jól nézzünk ki azon a képen, hogy minden leány belénk szeressen, ha meglátja.

E sületlen élcezen elröhögtek vagy félóraig, miközben roppant erőlködést fejtettek ki a végből, hogy két lábon tudjanak állani, mert a bor gőze nagyon unszolta őket a hozzájuk illő négy lábon való állásra.

— De uraim, most talán nagyon korán van még, szabadkozott a megszorult szerkesztő úr, igyekezve a kellemetlen látogatókat lerázni a nyakáról. Nem jobb volna tán délután, vagy holnap. . .

— Most kell, vagy soha! Zengett a chorus. Rögtön vegyen le bennünket, ha jót akar!

— De önök nagyon izgatottak (Úgy-e azt akarta ön mondani szerkesztő úr, hogy: „részegek a sárga földig“), a fényképezéshez pedig teljes nyugalom kell. Azért igen tanácsosnak vélném, ha inkább holnap. . .

— Micsoda? Hát azt hiszi talán az úr, hogy mi részegek vagyunk? hogy mi nem tudunk a magunk lábán sem állani? Ha még nem látott az úr igazi nyugodt állást, hát nézzen ide rám.

A vezérhang e szószólója iparkodott egyenesen megállani, a mi sikerült is egy pillanatra, de ez az erőtetett nyugalom volt épen a veszte, mert elvesztette az egyensúlyt s végig esett a padlón, nagyot bődülve.

Mikor fölsegítették, kegyetlenül szidta a pokróczot, a melyben megbottlott, pedig ott posztónak híre-hama sem volt.

— No lássa uram, most nem tudnék jó képeket csinálni önökről, önök betegek, inkább máskor szíveskedjenek jönni.

Sikerült őket nagy nehezen kapacitálni. Hanem úgy kellett őket egyenkint kivezetni az utcára, mert már a meleg szobában egészen elgyöngültek. Mikor megtisztult tőlük a műterem, siettünk kinyitani ajtót, ablakot, mert nagyon befertőztették a levegőt.

A második vizit két hölgy volt, kik már erősen a férjhezmenők sorába tartoztak. Le akarták magokat fényképeztetni népviseletben, kurta rokolyával, pruszlikkal, köténnyel, fonott sima pántlikás hajjal.

Már előre föl voltak öltözve, de olyan izléstelenül összeválogatott szintű ruhákban, hogy úgy néztek ki, mint a papagályok.

— Úram, szíveskedjék minket egy képen lefényképezni.

— Ezer örömmel. Hogyan parancsolják nagysádtok?

— Lombos erdő szélén, szelid lejtésű domb alatt, csevegő patak partján, illatos virágok között ülünk ketten. Én koszorút kötök, ujjaim kecsesen válogatják a virágokat, fejem fölött lebegő pacsirta dalol, vállamon egy szép fehér galamb eteti tiszta búzával szép párját. A félig kész koszorút épen fejemre teszem, az árnyékot vet homlokom fehér sugarára, mint a hogy a hajnali fény vet sejtelmes borot a tó sima tükrére (?) Tekintetem ábrándosan mereng

a távol ködében, szemeimben a sejtelmes ábrándok fénye világít s ajkaim mint-ha suttognának egy távoli, láthatatlan kedves lény felé. . . .

— És én (vette át a szót a másik tündér) ott ülök barátném mellett, ábrándos fejemet vállára hajtva. Lábaimnál füрге nyulacsák játszadoznak, mellettem egy bokorban apró madárfiókák dugják ki fejecskeiket anyjok szárnyai alól a fészekből. A távolban délibábok (estve! februárban!! Erdélyben!!!) játszanak enyelgő játékot egymással, miközben messziről, nagyon messziről andalgó pásztor méla furulyája zendül meg, búbajosan zengve a „Cserebogár“ dallamát. Hallattára én fölemelem fejemet, szemeimben a sejtelem fénye gyúl, mint a megriasztott özike tekintek arra, honnét a búbajos hangok jöttek. Arczomon meglepetés, ábránd, vágy, sejtelem, bánat, öröm, remény, lemondás küzd s végre is győz az öröm és remény s egész tekintetem fölvidul, mint a rózsabimbó (!) . . .

— Uram, ne hagyj el, gondoltam magamban, hát ezek a tündérek harmatot isznak és illattal lélegzenek? Hiszen ezeknek fényképben egy valóságos regény kell. . .

— Ámde nagysád, ennyi kívánságot gyarló készülékünk nem teljesíthet. Nagysádtoknak sok mindenről le kell mondani, mert lebegő pacsirta dala, távoli láthatatlan kedves lény, füрге nyulacsák játéka, apró madárfiókák a bokor mélyében, távoli délibábok, andalgó furulyaszó, „Cserebogár“ stb. mind olyan dolgok, melyeket egy fénykép szűk keretén belül előállítani vagy lehetetlen, vagy ezer bajjal jár s igen költséges lenne. S a mi az arczkifejezések apró árnyalatait illeti, ezek nem tőlem, hanem nagysádtoktól függenek.

— Oh kérem, mi az arczkifejezéseket már begyakoroltuk. Tessék csak megnézni.

Ezután a mimika minden eszközeinek segélyével vágtak olyan ábrándos, epedő, merengő arczokat, szemeiket úgy kitágították, meg becsukták, szájjukkal olyan furcsa grimaszokat csináltak, hogy a hajam szálai is égnek meredtek. No, lesznek ezeknek gyönyörű fényképeik!

De hát mit volt mit tenni, le kellett őket fényképezni s volt baja a szerkesztő úrnak, míg kierőszakolta tőlük, hogy arczuknak legalább is emberi kifejezést adjanak. De hát végre is sikerült a mítétel, s miután még vagy száz utasítást adtak a kép egyes részleteire, eltávoztak az ábrándos hölgyek, bizonyosan Tündérországba.

— Ezeknek csak egy képet fogok készíteni, mert bizonyosan nem fogadják el. Azt hiszik, hogy a fényképen majd angyaloknak fognak látszani s ugyancsak csalódnak.

Nemsokára egy fiatal urfi jött be, s előadta kívánságát.

— Mellképeket akarok magamról készíttetni, de mivel a mama lenyírtatta a hajamat, legyen szíves ön dús nagy haját, középélválasztással adni képemnek, mindenesetre kis csinos barna hajusz is szükséges. Arczom legyen érdekes, hosszúkás (kövér, kifejezéstelen feje volt!), szemöldökeim legyenek na-

gyok, árnyékot vetők s az egész kép vagy 6 évvel idősebbnek tüntessen föl, mert most még csak 14 éves vagyok.

Kivánságairól ugyan nehezen lehetett lebeszélni, végre is a bajuszban és a nagy szemöldökben megegyeztek, elhagyva a dús haját és hosszúkás arcot.

— Édes istenem, gondoltam magamban, hogy fogja ez majd később kérni a fényképészt, hogy fiatalítsa meg a fényképen az arcát! O tempora, o mores!

Nem folytattam tovább szemlélődéseimet. Egyéb specialitások máskor-ra hagyásával elbucsztam a szerkesztő úrtól, kívánva neki sok vendéget és még több — toleranciát.

Isten velünk.

Áspis.

Az ezüstképek (positivok) tartósságáról

Az 1883-ik év nyarán egy 1854-ben tojásfehéres papirosra készült positiv-kép (párizsi Bisson-féle reproductio) egy ugyanolyan idős lithographiával nagyon nedves falra függesztetett föl. Nem sokára azután a lithographián barna foltok mutatkoztak s néhány nappal később papirosa is teljesen összerombolódt; a photographia ellenben majd semmit sem szenvedett, papirosa tiszta fehér maradt s rajta a legfinomabb árnyéklatok is kivehetők valának. Azt a képet, mivel a nedvességtől teljesen nyirkos vala, kiszárasztása után száraz szoba falán felfüggesztvén, most is olyan élénk, mint azelőtt volt s ez arról tanuskodik, hogy az ártalmas nedvesség legkissebbet sem hatott rá rombolólag.

Ezt a kiváló jó tulajdonságot ama körülménytől nyerte, hogy — a mint régente rendszeren szokás volt — olyan fürdőben színeztetett, melyben egyidejűleg az arannyal a natron is jelen vala. Ilyen fürdőből a nyomat sokkal több aranyat vesz magára, mint a jelenleg használt alkalis aranyfürdőből; tehát ebből magyarázható ama kép állandósága. Legyen itt példaképen olyan régi fürdő készítési módja:

20 g. rögzítő natront 500 cem. vízben oldunk fel, más üvegedényben pedig 1 g. chloraranyat szintén 500 cem. vízben; azután kevesenkint az aranyoldatot a natronba, de nem megfordítva töltjük szünet nélküli kaválás közben. Ebben a fürdőben a képek minden előleges mosás nélkül 50 perczig hagyattak s azután tiszta vízben többszörösen jól kimosattak.

A fentebbi kép tartósságára a karton, melyre ragasztva van, azzal hatott, hogy arra előbb szín lithographiroztatott, miáltal tehát a képhez, egyfelől, a nedvesség nem férközhetett.

A cikkíró itt, fentebbi állításával szemben, ellenmondásba keveredett; ott ugyanis azt mondja, hogy a kép teljesen át vala nyirkulva, itt pedig, hogy a lithographiai tonus a nedvességet egyfelől visszatartóztatta, de ekkor meg a kép nem lehetett teljesen nyirkos. Hagyjuk tehát a kép teljes nyirkosságát és annak okát, hogy a kép föl nem bomlott, más körülményben keressük. A kar-

ton, melyre ragasztva van, krétát tartalmazhat s ez a falból jött nedvességgel a chlort közömbösítvén, sem a kép, sem pedig a karton nem bomolhatott fel úgy, mint ama litographiai kép, mely vele egyidejűleg vala a nedves falra függesztve, ez pedig annyi szénsavas meszet, még kevésbé timsós csirizt vagy gelatine-t nem tartalmazhatott.

Azt mondja továbbá a cikkíró, hogy ugyanazon év deczember havában Mr. Agres a „London and Provincial Photographic Association“ elé egy nagy nyomatot tett le, melyet ő húsz esztendővel azelőtt készített és minden kivételes elővigyázat nélkül mostanig tartott. Erről a „News“ így ír:

„A kép színe élénk, a halványságnak legkisebb nyoma sem látszik rajta. Meglepetésünkre Agres azt jegyezte meg, hogy e kép olyan fürdőben színeződött, mely egyidejűleg natront és chloraranyat tartalmazott, s hogy e fürdőben színezett nyomatok tartósabbak volnának, mint az alkalis aranyfürdőben színezettek. Ezt az állítást York is megerősítette elbeszélésével, hogy ama stereoskop-képek, melyeket ezelőtt 25 évvel készített, ma is olyan élénkek, mint új korokban, holott az újabb időben készültek kisebb-nagyobb változáson mentek keresztül, habár e képek combinált arany- és natronfürdőben színezettek. A gyűlésben minden jelen volt idősebb fényképész egyetértőleg kimondotta, hogy olyan aranyozóban színezett képek, ha nem is általánosan, de legtöbb esetben állandóbban tartanak magukat.

Erre azt a kérdést tették föl, miképen lehetséges az, hogy ez a combinált színező fürdő, mely legtartósabb képeket adhat, mégis olyan képek is készültek vele, melyek épen olyan hamar megváltoztak, mint az előbb behozott kénes aranyozó oldatban színezett képek? — A felelet erre tiszta vala. — A fixáló natronnak és chlorarany fürdőnek merőben különböző hatása van, mint az égvényes aranyfürdőnek. Az utóbbi, mihelyt belőle az arany kimerítettett, tüstént megszűnik színezni. Az első nem teszi ezt, mivel használata közben az arany kimerülésével, lassankint minden tekintetben aranykénes-színező tulajdonságúvá válik, vagyis az alkéneessavas szikeny a képek színezésénél feloldott alkéneessavas ezüstöt tartalmaz. Ezért színezett tovább is, habár az arany belőle kimerítettett is; a fényképész pedig, ki kevésbé gazdálkodó akara lenni, abban a hitben, hogy képeit aranyozóval színezi, használta tovább, holott a valóságban csak kén színezője volt.

Több jelen volt fényképésznek az a véleménye volt, hogy ha a combinált aranyozó megfelelőleg használhatnék, vagyis ha minden iv színezéséhez meghatározott arany mennyiség vétetnék s azután a fürdő — használata után — elöntetnék: a képek nagyon tartósak lennének.“

Végül még Mr. Henderson megjegyzéseit közöljük.

Ha a képet előbb színezzük s azután rögzítjük, miközben a papírosban még minden ezüst jelen van: akkor a színezés önkényt megy; de ha az aranyozás és rögzítés egyidejűleg történik, az aranyozás csak akkor hathat, midőn a natron a papírosban levő chlomezüst legnagyobb részét már feloldotta. Tény azonban, hogy a kép állandóságára nagy befolyással van az a körülmény, ha

színezés közben a chlorezüst a papirosban lehet. Általánosan ismert dolog, hogy az olyan képek színezése nagyon gyorsan történik, melyek előbb keveset mosattak ki; ámde az ilyen képek nem oly állandók, mint azok, melyek előbb teljesen jól kimosattak.

A fenn tárgyalt dolog fontosságát azonban túlbecsülnünk nem lehet; reméljük, hogy olvasóink közül azok, kik ide vonatkozó tapasztalatokkal bírnak, véleményüket nyilvánítani fogják.

E tárgyról később Mr. T. G. Whaite ilyképen nyilatkozik.

Örvendek, hogy régi barátunk a vegyített színező fürdő ismét beszéltet magáról. A régi iskola fényképészei, kik 25 évvel ezelőtt készített nyomataikat megtekintik, azt mondják most, hogy ezek színüket és finom árnyékataikat jobban megtartották, mint az újabb időben készült képek. Nekem is van egy rakás képem, melyeket ezelőtt 20—25 évvel készítettem; történetesen még előállításuk napjára is emlékezem, midőn az alig kimosott képekkel azon éjjel hajóra szálltam s a „Royal Chaster“ csatornán Dublinba mentem, ez pedig 1859. októberében történt. A nyomatok különös vigyázat nélkül tartattak és mégis állandóbbak, mint a félannyi idejű képek, melyek égvényes aranyoldatban színeződtek. A régi eljárásához visszatérve, könnyen baj történhetik akkor, ha vagy fősvénységből, vagy járatlanságból arany helyett kénnel színeződnének a képek, mivel — mint mondva volt — arany jelenléte nélkül is színezni szokott. Ha azonban minden iv papirosához bizonyos mennyiségű aranyat áldozunk: jövőben egy elhalványult kép sem lesz látható.

Míndezekre nemcsak mi, hanem a legszakértőbb vegyész sem mondhat bizonyosat. A gyakorlat pedig azt tartja, hogy mind a régi, mind pedig az új vagyis alkalis aranyozóval lehet állandó képeket készíteni, ha a képekből rögzítés után — a natront jól kimoszuk. Azonban a régi eljárás szerint állandóbb képeket azért is készíthetünk, mivel a natron a képekből könnyebben eltávolítható, mint az újabb eljárás szerint készületekből, mintha az arany a natron romboló hatását mérsékelné! Ezt abból is lehetne következtetnünk, hogy az olyan képek, melyek égvényes aranyozóban színeződnek, rögzítetnek, azután jól kimosattak s ismét a már használt aranyozóban hagyatnak néhány perczig, sokkal állandóbbak, mint különben.

Hendersonnak ama megjegyzése, mely szerint az alkalis aranyoldatnál színezés közben a chlorezüst jelenléte a képek állandóságára szolgálna; míg okát meg nem magyarázza, előttünk téves felfogás marad. Az arany a félig-meddig reducált ezüstbe ülepedik le a csak gondolatvastagságú rétegben még ott is, a hol e kép a legfeketebb, tehát ama helyeken, hol az ezüst legtömöttebben reducálódott; az ilyen képnek bazisa mindig csak chlorezüst marad, melyet a natron annál hatalmasabban támad meg és old fel, minél erősebb ennek oldata; már most hihetnénk-e az ellenkezőt, hogy az arany a legfinomabb árnyéklaton meg ne támadtatnék? Hogy megtámadtatik, tudjuk ama tapasztalatból, hogy midőn igen erős nyomatokat rögzítés után is gyengülés végett hagyunk tovább a natronban, hol azután sok idő múltán el is enyésznek.

A régi aranyozóban ellenben a natron az arannyal egyidejűleg működik; az első a változást nem szenvedett chlorezüstöt oldja fel, az arany pedig a reducált részekre rakódik le galvan úton és pedig sokkal vastagabban, mint az alkalis aranyozóban szokott, mert ott a natrontól — nem lévén olyan erős — nem támadtatik meg oly hatalmasan, mint itt; ott a kép aranyat vesz magára még akkor is, midőn a chlorezüst már feloldódott, itt pedig — az alkalis aranyozónál — nem.

Végül jusson eszünkbe még az is, hogy a régi aranyozónál arany helyett ezüstöt is használhattunk, melylyel ha nem is nyertünk képeinknek olyan kellemes színt, mint arannyal, de a képek szintén elegendő állandók lettek; e mellett bizonyítanak ama nyomatok, melyeket 30 évvel ezelőtt készítettünk. Hogy a régi színező eljárást jelenben hogyan alkalmazhatjuk leghasznosabban: azt — kísérleteink után — külön cikkben fogjuk tárgyalni.

Veress Ferencz.

A nedves eljárásról.

A rétegben és ennek felszínén levő kép.

A napirenden levő negatív eljárásnál nedves collodium-bromezüst-gelatine- és a bromezüst-collodiumnál két különböző előidézés van szokásban. Az elsőnél — a nedves collodiumnál — a rétegen függő ezüst, melyet a fűrésztéssel nyert, az előidéző által, hol a világosságtól érintetett, színezüstitté verődik le felületesen; de már a második- és harmadiknál a világosságtól érintett érzékeny anyag az előidéző által vegyi állapotban megváltozik: sötét színt vált s e hatás az egész rétegben, vagy annak legnagyobb részében elterjed. Attól az időtől fogva, a mint a savanyú vasoxalat előidéző használatba vétetett, a savanykás és égvényes előidézőről beszélnünk már nem lehet. Azt javasolnám tehát, hogy az ezüst jelenlétével előidézett képeket a nedves eljárásnál felületképeknek, a száraz eljárásnál pedig rétegeképeknek nevezzük. Ha a rétegeképet, rögzítés előtt, légenysavval kezeljük, az elenyészett negatív helyébe állatszó igenleges kép lép, melynek árnyéklata a világosságtól változást nem szenvedett bromezüstitből áll. A rögzítetlen felületkép légenysavval kezelve nem mutat ilyen sajátos maga-viseletet; a sárga réteg változás nélkül csaknem ilyen marad, mint mikor az ezüstitfürdőből kivétetett. Hogy a réteg legsötétebb részében ott, valami keveset szenvedett: minden bizonynyal látható, valamint hogy itt is a felület előidézésnél nagyon kevés réteg-előidézés történt, de olyan csekély mértékben, hogy ez a kép jellegére éppen semmi befolyással nincs.

Carey Lea négy évvel ezelőtt arra figyelmeztetett, hogy a kétféle előidézést kívánatos volna egyeztetni, és arra mutat rá, hogy a felületkép erősítésénél — nedves eljárásnál — a vasoxalat mind a kétféle eljárásnál, ha nem is egyképen, de mégis ugyanazzal az egyféle anyag hatásával, sikerül. Továbbá ezt mondja:

A következő eredményt nem akarom, mint határozottat állítani, és ha kísérletektől nem lennék sok ideig visszatartóztatva, még nem is közöltem volna, hanem azt hiszem, hogy ezzel a további kísérletekre ösztönt adhatok.

Az oldat, melylyel kísérletet tettem, a következőkből áll:

Borsavas kálinatron	20 g.
Borax	5 g.
Kénsavas vasélecs	5 g.
Víz	190 ccm.

A két első söt előbb vízben kell oldanunk s a vasélecszet azután adjuk hozzá és borkősavanyval kellőképen savanyítjuk.

Ez az előidéző, habár még nem a legkielegítőbb is, az egyedüli, melylyel nedves és száraz lapot előidézni lehet, az utóbbit éppen úgy, mint vasoxalattal. Légenysavas ezüstéleg-oldattal vegyítve és nedves collodiumlapra töltve éppen úgy idéz elő, mint a rendes vaselőidéző szokott. Másféle előidézőnek egynek sincs ez a tulajdonsága. A mint mondtam, teljesen megelégedve nem vagyok ezzel az előidézővel, de ez egyelőre tett lépés csak, a leghelyesebben választott úton.

A vaselőidéző, melyet nedves eljárásához használunk, megvilágított száraz lapon, ezüst hozzáadása nélkül, nem ad képet. A vasoxalatot ezüsttel kevernünk pedig nem lehet, mert a reducált ezüst mellett még oldhatatlan sóskasavas ezüst is válik ki.

Pyrogall idéz ugyan elő száraz lapot, ha alkalis, és nedves lapot is, ha savanyú; de a mit ennek egyik tulajdonsága kölesönöz, azt a másik elrontja. Ezt akkor tapasztaltam, midőn borkősavanyval gyöngén savanyított erős pyrogallusoldatba sok ideig megvilágított száraz lapot tettem s egy órai abban hagyás után sem látszott azon a képnek semmi nyoma.

A főntebb közölt borax-borkősavas előidéző nedves eljárásnál intenzív fekete, száraz lapokon pedig barna képet ad. Megtíri az ezüst hozzá vegyítését és így is sok ideig megmarad tisztának, és csak lassankint száll fenékre a színezüst, miközben meg nem zavarosodik.

Veress Ferencz.

Levél a szerkesztőhöz Amerikából.

Igen tisztelt Szerkesztő úr!

E levellemmel azt a helyzetet szándékozom leírni, a melyben egy Ámerikába érkező fényképész van és kiváltképen magyar ember. Valamint szólan fogok némely műteremről, nevezetesen olyanokról, melyekkel érintkezésbe jöttem. Ugyanis nem egészen mindegy az akár mely nemzethez tartozik az illető, a mikor ide érkezik. Az Egyesült-Államnak ugyan mindegy, de az egyes jövevénynek bizony nem. Angol, scot, irlandi egészen otthonosan érezheti magát e nagy és hatalmas birodalomban. Német pedig nagy számmal találja „Ladsmann“-ját. New-

Yorkban minden utca-sarkon árulják az angol napilapokkal a német „Staats Zeitung“-ot, mely kitünő lap minden fővilágosítással szolgál német honfitársainak. Már a francia, a maga világszerte divó nyelvével, csak itt-ott találhat felvilágosítást, útbaigazítást a maga nyelvén; a többi már az ország nyelvére szorult, t. i. az angol nyelvre. Így van azután, hogy a szegény emigranst — mert itt így neveznek minden más világrészből érkező szegényebb jövevényt — bizonyos elfoglaltság, mondhatnám kétségbeesés fog el, melyen később csak az állapot megszokása, a nyelv és viszonyok megismerése segíthet.

A fényképésznek sem könnyebb a helyzete más egyéb foglalkozást keresőknel. Ha csak nem retoucheur, a mely minőségben angol nyelv nélkül is találhat alkalmazást. De úgy is, mint negatív-retoucheur, bizonytalanabb a helyzete, mint bárhol Európában. Hét számra megy minden; ő is csak addig lesz alkalmazva, míg az illetőnek elég sok a munkája; ha a munka fogy, elmehet, akármilyen jó és ügyes munkás legyen is. Hanem azután épen ily hamar találhat más helyet, valamint darabszámra is el lehet látva mindig munkával — ha életrevaló.

Más szakban, a fényképészet terén, nem hiszem, hogy boldogulhat akár ki is ma angol nyelv nélkül.

1879. október hóban volt, a midőn New-Yorkba érkeztem nőmmel, a Metropolitane-templom harang-zenéje fogadta a hajót, mert — vasárnap volt. Ugyanaznap 6 órakor d. u. partra szállottunk. Roppant kellemes érzés az, mikor hajóról a várva-várt partra lépünk, de azzal, ki angolul nem tud beszélni, ez a kellemes érzés csak rövid ideig tart! Mihelyest kérdéssel fordul valakihez, érezni kezdi hontalanságát. Mi a legközelebbi fogadóba szálltunk és még az nap este sétát tettünk a híres Broadway-on.

Más nap munka után láttam. Nem tudtam ugyan alig egy szót is angolul beszélni, de azért beállítottam egy néhány műterembe, német tolmácsot kérve, a mit legtöbb helyen találtam is, de nem igen nagy hasznomra, mert már az illető arczáról leolvashattam a concurrenzia iránti féltékenységet. Engem ugyan mind ez nem kedvetlenített, mert hiszen csak szemlére jártam még és nem vettem igen komolyan a munkakeresést. Egész nap így tanulmányoztam a legkülönfélébb műtermek képeit. Pompás kirakatok ugyan nincsenek, de itt-ott igen jó és izléssel készített képeket találtam; a negatív-retouche elégitett ki legkevésbé. Az még a legjobbaknál is csak egy általános kicsiszolása a negatívnak, a mi oda át is oly közönséges betegség.

Egy műtermet ismertem már hírből, még az 1873-ik világkiállításból. Ez W. Kurtz legelőkelőbb műterme volt. Kurtz úr német és így az érintkezés meg volt könnyítve. Ő már 18—20 év óta van New-Yorkban. Ügyszólván az első helyet foglalja el az itteni fényképészek között. A magammal hozott retouche mutatóványaimat figyelemmel nézte. De leginkább Kozmata F. kitünő fényképeit dicsérette, a melyeket, mint Kozmata Ferencz úr volt retoucherje, magammal hoztam. Jó fizetéssel adott helyet mindjárt műtermében, de csak ideiglenesen, mert a mint láttam, volt neki mindenre elég segédszemélyzete. Leginkább aquerelle-

ket készítettem két havi ott létem alatt és az üzleten kívül, a mi a fődolgozó volt: hozzá foghattunk az angol nyelv tanulásához. Feleségemmel együtt mintegy iskolába jártunk minden másod estén a nyelvmesterhez.

Itt helyén van a megemlékezésre azon véleményem W. Kurtz úrról, miszerint alig hiszem, hogy valaki nálánál mintaszerűbb művész lehessen. Kurtz úr nemcsak hogy kifogástalan, mint fényképész, de ugyanaz ő az ecsettel is. Jeles művész a szó teljes értelmében és e mellett liberális ember, a kinek finom modora mindenkit megnyer. Műterme egy egész épületet foglal el, a melyet maga építtetett 90 ezer dollár értékben. A két felsőbb emeleten történnek a levételek, mindegyike belevén rendezve e célra. Az első emeleten pedig vannak az elfogadó termek. Ez első emelet hátsó része a „Nemzeti festménykiállítás“-ra van bérben adva. Nem tartozik ugyan a fényképezési műteremhez, de mert magában egy kis műkiállítás, mintegy jobb fogalmat ad a Kurtz műterme többi helyiségeiről.

W. Kurtz úr műtermében minden néven nevezendő fényképezési s festői munkák készülnek. — Éjjel electricus világítással készít felvételeket, melyekből igen szép képeket láttam már. Kurtz műtermén kívül még igen sok előkelő fényképezési műterem van New-Yorkban: Sarony-t sokan Kurtz elébe helyezik, Mora munkái legjobban Kozmata F. képeihez hasonlíthatnak. No de ez irányba nagyon is messze mennék, ha folytatnám.

Tehát két havi New-Yorkban létem után Kurtz úr műterméből Washingtonba lettem angazsérozva, mint negativ-retoucher és aquarel-festő. Jó fizetéssel. Nőmet itt Amerikában tanítottam a negativ-retouchera, a mit itt Washingtonban értékesítettünk. Ugyanis rövid időn én és nőm az egész retouche-aquarell munkát Davis műtermében darabszámra átvettük, s így alkalom nyílt egy pár száz dollár megtakarításához.

1882. Augusztusban alkalom nyílt a jelenlegi műtermemhez, a melyet azóta nem ugyan nagy szerencsével, de jó névvel bírok.

Így hát leírtam egynek az esetét azon sok közül, a kik ide Amerikába a világ minden részéből évente kivándorolnak, noha ez az egy tulajdonképpen nem vándorolt ki, hanem csak ideiglenesen szándékozik tartózkodni az Egyesült Államokban. Lehet, hogy ezáltal másoknak is kedvök kerekedik egy kissé világot látni és tapasztalni, a mit ha tervszerűleg és jól elkészülve tesz az illető, úgy az én csekély véleményem szerint minden nemzetre szükséges és hasznos. Mert csak a külföld érintkezése által, csak az idegen nemzetek ismerésével tanulhatunk józanul itélni, magunk egyénisége s az egész nemzetünk fölött. A fényképezést tanulmányozni külföldön másképpen nem, csak személyes tapasztalatok útján lehet.

Befejezem ezzel soraimat t. Szerkesztő úr és azt hiszem nem kívánja, hogy minden nagyobb államból találkozzon egy-egy ily hosszadalmas levélíró, a ki az ön áldozataival létrejött lapjának költséges hasábjait tele firkálja (sőt akár-mennyit! mindnyájan nagy örömmel és köszönettel fogadjuk Szerk.). Nő de jövőre majd meghálálja azt Veress Ferencz urnak. (Épen megfordítva van: hálával mi tartozunk Szerk.)

A viszontlátásig ajánlom magamat, a t. Szerkesztő úr szives emlékezetébe Egyesült Államok, Washington D. C. Február 7-én. 1885.

honfiai üdvözléssel
Ketskeméthy Mihály.

Az igenleges (positív) kép jelentősége és készítése fényképészetünkben.

(Stürenburg dr. után.)

(Folytatás.)

A nagyító fényképészetben eddig a nagyításnak sok módját használtuk egyenesen a papírra (fejlesztés segédelmével), és ezeket esetleg az eddigi mód kiszoríthatná, ha a munka brom- vagy chlorezüstemulsiós papírral általánosan el volna terjedve. A fejlesztő methodus azonban rendkívül biztosságot kíván és — kivéve a később leírandó Cowan-féle chlorezüst-emulsiomethodust — éppen nem ad oly szép tonust, mely csak megközelítőleg is versenyezhetne az albuminpapírra készülttel. Ez különben még meglehetősen költséges apparatust is igényel, éppen mint egy negatív, melynek a kívánt célhoz megfelelőnek kell lenni, ha nem akarjuk, hogy az eredmény hiányos, vagy legjobb esetben a retouche munkájához középszerű alap legyen. Gyakran előfordul az az eset, hogy már meglevő negatív szerint kell dolgoznunk s ez fájdalom nincs mindig olyan állapotban, hogy a nagyító apparatusban használható eredményhez vezethetne. Mikor még nem jutottak el annyira, hogy egy valóban biztos s minden kézben jó eredményt adó nagyító kezelés mesterséges fényvel dolgozhassék, a napfényhez fordultak (mert ez a fényforrás ragyogó képeket ad). Ez akadály, mely ily munkákat igen hátráltathat.

Ez akadály elhárításában különösen segítségünkre van egy nagyított negatív előállítás (összeköttetésben a szokott copirozó processussal). Ugyanis megtehetjük, hogy az ide szükséges üvegpositívot egy tetszés szerinti negativról állítjuk elő, úgy hogy egy jó nagyított negatívunk legyen kéznél. Mivel a nagy negatív levételéhez szükséges apparatus igen drága, úgy segíthetünk magunkon, hogy este lámpafénynél (a mi a negatívlap érzékenységénél fogva lehetséges) laterna magicával hasonló apparatust készítünk. Az a kérdés most, vajjon az üvegpositív előállításához melyik methodus a legjobb?

Ha a nagyítás nem igen lehet erős, úgy a pozitív az eredeti negatív nagyságához mérhető s e szerint a nagyított negatív előállítható. Ha pedig a nagyítás foka igen jelentős, úgy a pozitívot magát is többé-kevésbé nagyítva kell levenni. Az első esetben elég a pozitív elkészítése a copirozás útján. Itt emulsiós lapot használhatunk, mert ez eljárás annak, ki a száraz lapok kezelésében gyakorlottsággal bír, jó szolgálatot tesz, föltéve, hogy az érzékenység igen nagy és a negatív is jó minőségű. Ezen kívül lehet még a chlorezüst-collodiumprocessust és a pigmentprocessust is használni. Az első a munkát könnyebbé, egyszerűbb kivitelűvé teszi a képek finomsága mellett. A pigmentkép finomsága ugyan éppen olyan nagy, ámde ezen processus keresztül vitelében, ha az nincs a műteremben általában és sikeresen használva, complicált, úgy hogy egyes esetekben igen nehezen is vihető ki.

Ha a pozitívot nagyobbított alakban kell előállítani, vagy pedig az illető eredeti negatív nem alkalmas a pozitívnak copirozás útján való előállítására, úgy ezt a camerában kell keresztül eső fénynél levenni.

Erre több methodus alkalmas, de figyelembe veendő, hogy a pozitív szépsége legnagyobb mértékben a jó világitástól függ.

Nagy hiba, ha az eredeti negatívot ennek háta mögött használt tükörrel világítjuk meg, mert ez a világitás igen kemény képet ad. Jobb, ha erős fényű objectívot használunk s a világitást egy nagy fehér papirernyővel szabályozzuk. De legjobb, ha a negatívot az ablakhoz állítjuk és a kívülről jövő fényt bágyadt üvegtáblával vagy fehér papírral eloszlatjuk. Ily módon a legfinomabb árnyéklatok is szépek maradnak, s mivel ez főleg a világitástól függ, igen szép harmonikus képet állíthatunk elő.

A mi pedig magát a fényképészeti levételt illeti, legczélszerűbb jó emulsiós lapokat használni, de gondoljuk meg, hogy ezek charactere minő nagy befolyással van a sikerre. Ha ezek kemény és erős képet adnak, akkor éppen olyan pozitívokat is nyerünk; ha pedig ezek igen puhán dolgoznak (a mi az emulsiós lapoknál igen gyakori eset), akkor a pozitívok is ezt a karaktert fogják mutatni. Megrövidített vagy meghosszabbított expositionál csak hiányos vagy hosszasan exponált (tehát lapos) pozitívokat nyerünk. Látható tehát, hogy pozitív-levevő methodusunk összeegyeztetése ezen eljárás lapjaival nem éppen sikerülhet, mert az eredmény különbözősége főleg maguknak a lapoknak praeparatiójától függ. Ez pedig semmi más kezeléssel nem lehetséges, mint a nedves collodium-processussal. (? Szerk.)

(Folyt. köv.)

Szabadon ford.: D—ó Dádé.

V E G Y E S E K.

E III. számhoz a fényképnymatot, szép műveiről eléggé ismert Divald K. úr (Eperjesen) nagy szívesége útján mellekelhetjük. D. K. úr ugyanis már lapunk megindulásakor tette amaz eléggé nem méltányolható szép ígérését, hogy lapunkhoz évenként legalább két versen ad műmellékletet ingyen, melyet eddigelé nagyobbára szíves vala teljesíteni is; és e mellett lapunk legpontosabb előfizetője maradt. Áldozatkészségeiért olvasóink nevében is fogadjamély köszönetünket. E fényképnymathoz a negatív a múlt havi II. számunkban előadott „Új sensibilisator“ segélyével egy rövid másodpercnyi világitás után állítatott elő. Jókai Mór „Arany ember“ című drámájából „Tima“ van képezve.

Múlt hó 19—20-án Cichulski P. ismert jeles fényképészünket, Maros-Vásárhelyről, vala szerencsénk tisztelhetni laboratoriumunkban; midőn többféle fényképészeti értekezés közben a Bondy és társa nevezetes czégtől bírálatra beküldött „Nys“-féle lapokkal tettünk kísérletet; összehasonlítván a „Hungaria“-tól újabban beküldöttekkel, a „van Monkboven“-félével, valamint Cichulskitól és tőlünk készültekkel. Kísérleteinket kiváló gonddal megtevéen, úgy találtuk, hogy a Varnerke sensitometerje szerint, mindenik között a

Cichulskié mutatkozott legérzékenyebbnék: az 5-ik, tehát az utolsó, sort is jelezvén a 23-ik szám tisztán kivehető volt rajta. Ez után a „Hungaria“ jött 20-ik számával, a „Nys“-féle 17-el, a miénk, mely 1883-ban készült 16-ik számmal, a van Monckhoven-félének megkelle szünni pályáznai, miután rétege a lapról rögzítés közben teljesen levált. Az első 2—3, a második 3—4, a harmadik 4—6, a negyedik 5—7 másodpercznyi világításra adtak negatív arczképet. Mindenik között a „Nys“-féle vala legtündöklőbb tiszta, utána következett a „Hungaria“ és a Cichulski-féle, de míg ez utóbbi minden tekintetben teljesen ki-elégítő volt, addig a „Hungaria“ nagyon tömötnék látszott; azonban lapunk mult havi (II.) számában közre adott sensibilisatorunkkal pillanatnyi világítás után ez s a „Nys“-féle ad legkitünőbb képet. — A „Nys“-féle lapoknak, többi közt, még az a nevezetessége van, hogy eddigelé tőlünk minden megkisérelt idegen lap között, a rajtok készült negativoknak van legtöbb hasonlatosságuk a nedves eljárással készütekhez. Ilyen volna a „Hungaria“-féle is, ha elő-idezése után kellett volna tömöttebb nem lenne; de ezen a vasoxalat előidéző módosításával könnyen lehet segitnünk úgy, hogy az újon összevegyített oldatba semmi hátráltatót nem adunk, s a vasoxalattól előbb csak nagyon keveset teszünk. Így a lap megvilágítására szánt időt is reducálni lehetvén, a sensitometer 20-as számánál is többet mutathat, valamint a „Nys“-féle lap is. Ezeknek a lapoknak van még egy alig megmagyarázható sajátosságuk t. i. az, hogy a rögzített és jól kimosott negatív tündöklőn átlátszó tiszta részei élénk világos kék színűek, éppen mintha az emulsió valamely kék füstökkel volna színezve. Ezt a gyönyörű szép élénk színét száradás után ha nagyobb részt elveszti is, de marad még belőle elegendő arra, hogy róla a másolatok rendesen gyorsabban nyomulhatnak. Hogy a „Nys“-féle lapok kék füstökkel lennének színezve: e föltevésünkben tévedhetünk, habár emulsiókat anilin kékekkel színezni mi is megkisértettük már, de éppen, mert nem teljesen sikerült, kell hogy későbbi megoldásra maradjon. Mi 30 ccm. emulsióba 5 csepp vízben töményesített anilin kéket adtunk. Meg lehet ez a mennyiség igen sok vala, mivel lapjaink a rendes ideig való világítás után előidézvén fátyolosságot kaptak, melynél fogva a kékeség rajtok nem vala kivehető, tehát a füstök nem annyira sok, mint inkább égvényes, s ehhez még nem is elég tiszta volt. Azonban még is nyertünk vele annyit, hogy a negatívon aránylag több részlet mutatkozott, mint a nem füstött emulsió szokott. — Végül a Cichulski barátunk kitünő jó száraz lapjaihoz visszatérve, az ő szívessége folytán, azt jegyezhatjuk meg, hogy lapjainak mikénti készítéséről egész készséggel ad utasítást az érdeklődőknek. Előadásából itélve, Henderson és Audra módosított eljárása szerint készíti emulsióját, ammoniakos ezüsttel mérsékelt melegbe füllesztve addig, míg kívánt érzékenységet éri el. A lapokat ezzel úgy huzza be, mint nedves eljárásnál colloidiummal szokás, s ezért a bőrözet vékonyabb lévén, nemcsak ekkor szárad nagyon gyorsan, hanem előidézése és mosása után is. Miért? mert a k e m é n y f é l e gelatíneban aránylag több jod-bromezüst van jelen mint közönségesen, s így habár a bőrözet vékonyabb is, de elegendő jod-bromezüstöt tartalmazván, annyira tömött, hogy behuzás alkalmával rajta keresztül tekintve, a lámpa vagy gyertya lángja nem látható. — Ha Cichulski nem volna szeretve tisztelt barátunk, nemcsak kitünőleg jó emulsiójaért, hanem szépen, jól világított és szabály szerint készült számos pozitív fényképeiért is, melyeket szives vala mutatni, szeretnénk dicséretet mondani. De erre ő már nem szorult: évtizek alatt készített sok ezer jól sikerült képek dicsérik őt; s hogy még több évtizek alatt készülok dicsérhessék majd a jövőben: szívünk mélyiből óhajtuk.

Sajtóhibákat vagyunk kénytelenek ezúttal kiigazítani. Mostanában nem szokott ugyan efféle történni, de mult számunkba mégis becsuszott néhány;

és pedig: „Új sensibilisator“ cz. cikkünk 14-ik sora így olvasandó: „Az ember, e dőre módon hitt mulandóság, a képzelet stb.“ — Továbbá a 32-ik lapon az 50-ik pontban felülről számítandó 6-ik sor kijavítva így hangzik: „nagyon lassan jelent meg; kevés ideig sem vala megvilágítva, stb.“

Gyászhir. Kalaba József podolini gymn. igazgató és műkedvelő fényképész, ki a hatvanas években egész lelkesedéssel foglalkozott iparművészetünkkel, 51 éves korában meghalt Podolinban.

A SZERKESZTŐ IZENETEI.

K. L. Gy. Még külföldi híres lapoknál is előszokott fordulni az a hiba, melyről kegyed panaszkodik, hogy: a különben szépen és jól előidézett kép rögzítőben az üveglapról leválik... Megkísértette a már kész emulsióba, megszürése előtt 500 ccmhez 10 csepp töményesített chromtimsó-oldatot adni? Vagy az előidézéskor tüstént timsó-oldatba két-három percig tenni? Ha ezeket megkísérelte s mégis megvan a baj: akkor nem marad egyéb bátra, mint üveglapjait emulsióval beütése előtt chromtimsós gelatine-nal behuzni; mely ismert oldatot így készíthük: 6 g. lágyféle gelatint 30 ccm. jégezetben feloldván, 50 ccm. vízzel hígítjuk fel; ezután 0,40 g. chromtimsót 10 ccm. vízben oldunk fel, s kevesenkint az előbbihez töltjük szűnet nélküli kavarás közben; végül az egészhez 300 ccm. alkoholt adván, összerázzuk s megsűrjük. Ezzel a gyengemeleg oldattal, a szintén keveset megmelegített lapokat úgy lehet behuzni, mint hajdanában collodiummal szoktuk vala. Hogy egész bizonyosan okát tudnánk adni a főnőbbi bajnak, nincs elég tudományunk... Kellően csak akkor tudnánk tájékozni magunkat, ha műveleteit végig kísérhetnénk; így azonban csak hozzávetésekkel lehet kielégítenünk. Tánadhat e baj a gelatine rossz tulajdonságaitól is, ha ez savanykás, vagy timsót tartalmaz. Nem mindenféle bolti gelatine alkalmas emulsió készítésére; e czélra, valamivel ha drágább is, mindig „Heinrich“-félélt használjon. De ha a már főzött és kész emulsióval a tömeg gelatine összevegyítettett és így megfagyulás előtt, sok ideig áll melegben: szintén hasonló baj támad azért, mivel a gelatine felbomlásnak indul. Ha pedig emulsióját füllesztés útján készíti, melyhez C. szerialt 30°-nál magasabb hőt alkalmaz és pedig sok ideig: akkor a Heinrich-félélt is sokkal keményebb tulajdonságú gelatint kell használnia. E bajt többi közt még az is okozhatja, ha a behuzandó lapok légenysavas vízben tartása után tiszta vízzel nem elegendőleg mosattak meg.

K. M. Amerik. J. S. Lopez a „Buletin Fotografico“ szerkesztője Habanában, lapunkkal cserébe lépett; vajjon nem a kegyed szives közbenjárása útján történt-e? Akárhogyan történt is, nagyon szép, mely lapunk gyarapodására mutat, és mutat arra, hogy lapunk ismerőbb a távoli amerikaiaknál, mint a tőzsomszéd osztrák-németeknél. Üdvözöljük Lopez úrral az amerikai derék fényképészeket, kik az általános jó és szép dolgok felé haladásukban nemzetiségre nem tekintve, minden előre törekvő népnek testvéri kezet nyújtanak. Még egyszer és számtalanszor üdvözöljük Lopez urat.

K. F. Könyv. Bp. Lapunkra az egész évi előfizetést köszönjük, s a postavevényen kívül e nyilv. köszönétünk is nyugtául szolgálhat.

R. F. Sz. Ha lapunk csakugyan elég „dús tartalmú és becses“ volna (a mitől anyagi körülményeinél fogva távol áll) még akkor is a kegyed szives közremunkálása: becses irata mindig előnyére válik. Üdvözölvén, becses ígérete beváltását várjuk.

INGYEN-ROVAT.

Egy felvidéki nagyobb városban regalejoggal bíró gyógyszerár jutányos föltételek mellett eladó. Bővebb felvilágosítást Kemény J. fényképész ad S.-A.-Ujhelyen. — **Balaton-Füreden**, Magyarhon első fürdőjén, 1864 év óta igen jó hírnek örvendő fényképészeti üzletemet betegeskedésem miatt hajlandó vagyok akár bérbe, akár véglegesen eladni. Első esetben Május 15-kétől Szept. 15-ig teljes felszereléssel 400 frt hasznbérrel; a végeladásnál 1200 frt árért minden ott levő üzleti és lakosztályi felszereléssel. Megjegyzendő, a három éve megalakult Balaton-Egylet, melynek élén elsőrendű grófok vannak, a fürdő-idény alatt kirándulásokat és mulatságokat rendezve, a fényképészetnek sok hasznot hajt. Az érdeklődők keressenek fel Május 1-ig Budapesten, IV. k. újvilág-utca 23. szám. Azontul B.-Füreden. Lengyel Samu. — Egy

olyan jó magaviseletű fiatal ember, ki mindkét nemből már tud retoucherozni, de a fényképészet más ágaiban is magát kifejleszteni óhajtáná: nálam, új. Diwald Károlynál (Iglón), alkalmazást nyerhet. — **Fekete Sándor** fényképész úr Nagyváradon, egy mindkét nemből gyakorlott retoucheurt keres. — **Budapesten** egy kitűnő forgalmú helyen levő fényk. műterem díszes berendezéssel együtt — még az orsz. kiállítás előtt — eladó. Értekezni lehet Csonka Gézával Bpsten, Kristóf-tér 3. sz. a.

Nyílt-tér.)*

Décsey Ede nagy-kanizsai fényképész urat, mert becsületszavát többszöri kérésem után sem váltotta be, kénytelen vagyok e helyen is figyelmeztetni, hogy 51 frt. 56 kr. munkámért járandó összeget folyó év április 1-sőig fizesse meg; ellenesetben törvényes úton leszek kénytelen vele megfizettetni. Budapest, márczius hóban. Joachim Béla fényk. s. Harminczad-utca 4. sz.

*) E rovat alatt közlöttékért nem vállal magára semmi felelősséget a
Szerkesztő.

HIRDETÉSEK.

Nagyban.
(En gros.)

JUHRE ÉS NICOLAI

Kivitel.
(Export.)

BERLIN

S. W. Donhoffplatz, Kommandantenstr. 86.

Fényképészeti berendezéshez minden megkívántató eszközök-
ből nagy

raktár.

Fényképészethez mindenféle nagyságú fényes (Glacé) és természetes (Natur) kiváló szép izléssel könyomatolt karton-

gyár.

Kitűnő jó minőségű bromez-gelatine-emulsiós száraz lap-

gyár.

➤ Árjegyzék ingyen és bérmentesen. ➤

Képkéret-gyár,
melyből a fényképek befoglalására mindennemű eszközök kaphatók.

Nagy raktár,
melyben mindentéle nagyságú s a legfinomabb izlésnek is teljesen megfelelő képkéretetek (Rahmen) lévén, a lehető legjutányosabban és gyorsan szolgálhatók.

Nyolcz
nemzetközi
kiállításán ki-
tüntetve.

BÉCSI ALBUMINPAPÍR

belföldi gyártmány.

Nyolcz
nemzetközi
kiállításán ki-
tüntetve.

A legkitünőbb minőségű „Rives“-féle nyers papiros magyar, finom tojásfehérrel egyenesen az előállítótól behuzva, mely kitünő fényes lévén, tündöklő másolatokat ad és felette gyorsan színeződik.

Dr. E. A. Just

fényképészeti papirgyárában Bécsben

(Fünfhaus, Märzstrasse 33.)

Alapítottatt 1874-ben.

Tojásfehérnyés papiros reproductiókhoz II. és III. minőségben. Valamint Algein-, Arrow-root (keményítő) és sópapiros (főstészethoz szemcsés papiros). Ugyszintén kapható Pizzighelli és Hübl szerint nyomtatáshoz teljesen kész

Platinotypie-papiros.

2-12

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dr. HEID, Bécs. (III. Hauptstrasse 33.)

Dr. Heid készít Heid-féle bécsi moment-collodiumot, nyers collodiumot és lógyapotot. Továbbá készít nagyításokat mesterséges és napfény mellett papírra vagy directe festővászonra; készít olcsó áron hibátlan képeket 48 óra alatt.

Dr. Heid-féle bromezüst-gelatine-emulsiós száraz fapok a következő nagyságban folyton készletben vannak:

			frt kr.				frt kr.
9/12	ctm. 10 drb.	ára	1.29	21/16	ctm. 10 drb.	ára	6.—
12/15	" " " "	"	2.—	23/28	" " " "	"	7.50
12/16	" " " "	"	2.—	24/30	" " " "	"	8.—
12/16 ^{1/2}	" " " "	"	2.—	26/31 ^{1/2}	" " " "	"	9.50
13/17	" " " "	"	2.40	28/33 ^{1/2}	" 5 drb.	"	5.25
13/18	" " " "	"	2.40	31 ^{1/2} /36 ^{1/2}	" " " "	"	6.40
16/21	" " " "	"	3.60	36/42	" " " "	"	9.—
18/24	" " " "	"	4.80	40/50	" " " "	"	12.—

3—*

Dr. HEID, Bécs. (III. Hauptstrasse 33.)